

VPLYV KONFLIKTOV NA VÝVOJ KALININGRADSKEJ OBLASTI

THE INFLUENCE OF CONFLICTS ON THE DEVELOPMENT OF KALININGRAD REGION

Martin DANIŠ

ABSTRACT

Kaliningrad has been a part of various states throughout history, and various military conflicts took place on its territory. During the 20th century, Kaliningrad was part of the German Empire, the Soviet Union, and is currently part of the Russian Federation as its exclave. During this period, Kaliningrad was a heavily militarized area, with an overall de-escalation of tensions following the end of the Cold War. After the Baltic States and Poland became part of NATO and the European Union in 2004, Kaliningrad once again became a heavily militarized area, while the Russian Federation considers this territory to be an indisputable part of it. The aim of this study is to use the methods of analysis and synthesis to examine the history, military conflicts that took place in the Kaliningrad region and to outline possible scenarios for further development.

Keywords: Kaliningrad, Kaliningrad region, Russian federation. Baltic states

ÚVOD

Kaliningradská oblasť je od rozpadu Sovietskeho zväzu v roku 1991 exklávou Ruskej federácie a leží na pobreží Baltského mora. Kaliningradská oblasť má na juhu hranice s Poľskom a na východe a severe hranice s Litvou. Medzi významné mestá Kaliningradskej oblasti patria Kaliningrad, po ktorom je oblasť pomenovaná a taktiež medzi významné mestá patrí Čerňachovsk a Sovietsk. Kaliningrad je súčasne aj najväčším mestom Kaliningradskej oblasti s počtom obyvateľov približne 450 000. Od roku 2004 sa stala Kaliningradská oblasť enklávou Európskej únie a štátov NATO. Ruská federácia po rozpade Sovietskeho zväzu nie len že stratila priamy prístup ku Kaliningradskej oblasti, ale postupne sa celá Kaliningradská oblasť stala susedmi s členskými štátmi NATO a Európskej únie a dokonca sa postupne vyskytli tendencie jednotlivých členských štátov NATO spochybňovať nároky Ruskej federácie na územie Kaliningradu, čo vyvolávalo a môže aj naďalej vyvolávať nestabilitu a zvyšovať medzinárodné napätie v uvedenom regióne. Cieľom tohto príspevku je analyzovať historický vývoj Kaliningradskej oblasti až do súčasnosti, analyzovať v krátkosti vojenské konflikty, ktoré sa na uvedenom území odohrali a načrtnúť možné scenáre vývoja respektíve hrozby vojenského konfliktu medzi Ruskou federáciou a členskými štátmi NATO.

1 STRUČNÁ HISTÓRIA

Územie Kaliningradskej oblasti bolo od približne 7. storočia obývané baltskými Prusmi. V roku 1226 do Pobaltia prišli Nemeckí rytieri. Uvedenú oblasť si podmanili a stala sa súčasťou Radu Nemeckých rytierov. V roku 1255 obsadil uvedené územie Český kráľ Přemysl Otakar II. a na jeho počesť bola založená pevnosť s názvom Kráľovská hora, neskôr známe ako aj Kráľovec, Königsberg a Kaliningrad. V roku 1466 získalo Poľsko západnú časť Pruska. V roku 1525 vzniklo Pruské kniežactvo. V dobách Napoleonských vojen sa

Kaliningrad na krátku dobu stal hlavným mestom Pruského kráľovstva. V roku 1871 celá Kalinigradská oblasť pripadla k Nemecku. Po skončení 1. svetovej vojny, v rokoch 1919 až 1939 Kalinigradská oblasť tvorila exklávu a od Nemecka bola táto oblasť oddelená takzvaným Poľským koridorom. Jednalo sa o územie vytvorené Versailleskou mierovou zmluvou, čo umožňovalo Poľsku prístup k Baltickému moru. V roku 1921 bola medzi Poľskom a Nemeckom uzatvorená dohoda, ktorá umožňovala Nemecku voľný tranzit osôb, lodí, osobnej aj nákladnej dopravy. Aj napriek zhovievavému prístupu Poľska k Nemecku v uvedenej oblasti došlo po nástupe Adolfa Hitlera k moci k napätiu, nakoľko Adolf Hitler požadoval cez územie Poľska postaviť diaľnicu a železnicu, ktorá by smerovala do Königsbergu. Po vypuknutí 2. svetovej vojny a obsadení Poľska bol Königsberg strategickým prístavom Nemeckej ríše. V roku 1946 bolo mesto Königsberg premenované na Kaliningrad a stalo sa súčasťou Ruskej sovietskej federatívnej socialistickej republiky, ktorá bola jednou zo zväzových republík Sovietskeho zväzu. Po rozpade Sovietskeho zväzu v roku 1991 sa Kalinigradská oblasť stala súčasťou Ruskej federácie, ako jej exkláva (Krickus, 2002).

2 KONFLIKTY A NASLEDUJÚCI VÝVOJ NA ÚZEMÍ KALININGRADSKEJ OBLASTI

Konflikt predstavuje určitú kvalitu vzájomných vzťahov medzi jednotkami sociálneho prostredia a aktérmi, ktorými môžu byť jednotlivci, sociálne skupiny, štáty alebo koalícia štátov, prejavujúce sa v ich úsilí o presadenie svojich potrieb, dosiahnutie svojich záujmov a cieľov na úkor a proti vôli svojich oponentov, resp. ktoré sú protichodné so záujmami protistojacej strany (Hofreiter, 2008).

Sedemročná vojna bol ozbrojený vojenský konflikt v rokoch 1756-1763, ktorý je považovaný za prvý globálny konflikt. Počas sedemročnej vojny Rusko vojensky obsadilo územie Kalinigradskej oblasti, pričom k jeho obsadeniu došlo bez väčšieho odporu a v roku 1757 bolo to územie prehlásené za súčasť ruského územia. V roku 1762 došlo k podpisu mierovej zmluvy medzi Ruskom a Pruskom, následkom čoho sa z Kalinigradskej oblasti ruské vojská stiahli v roku 1763 a uvedená oblasť bola navrátená Pruskému kráľovstvu.

V priebehu druhej svetovej vojny bolo mesto Königsberg strategickým prístavom. Bitka o Königsberg bola súčasťou Východopruskej útočnej operácie. Sovietska ofenzíva cez Východné Prusko však vzhľadom na silnú obranu nechala mesto obkľúčené a postupovala ďalej na Západ. Adolf Hitler návrhy na prebitie sa z obkľúčenia odmietol a prikázal mesto Königsberg brániť ako pevnosť, pričom jednotky Nemeckej ríše brániace mesto Königsberg a okolie sa vzdali až kapituláciou Nemeckej ríše (Nálevka, 2014).

V období po 2. svetovej vojne bolo mesto Königsberg premenované na Kaliningrad a celá táto pôvodne Nemecká oblasť bola začlenená do Ruskej sovietskej federatívnej republiky. Vzhľadom k tomu, že od roku 1944 boli Pobaltské štáty pripojené k Sovietskemu zväzu ako jeho zväzové republiky nebola Kalinigradská oblasť v tomto období exklávou Sovietskeho zväzu. Po vystáňovaní Nemeckého obyvateľstva do Sovietskej okupačnej zóny v Nemecku sa začala významná industrializácia celej oblasti a zároveň sa začala aj výrazná militarizácia. Kalinigradská oblasť začala byť budovaná ako vojenská základňa, pričom do tejto oblasti mali obmedzený prístup nie len cudzinci, ale aj občania Sovietskeho zväzu.

Po rozpade Sovietskeho zväzu sa v súvislosti s Kalinigradskou oblasťou začína hovoriť o koncepte zvláštnej ekonomickej zóny, s plánovanými zahraničnými investíciami. V tejto súvislosti sa hovorilo, že Kaliningrad sa stane Baltickým Hongkongom. Následne boli postupne prijímané tak na miestnej ako aj federálnej úrovni rôzne právne predpisy, ktoré upravovali Kaliningrad ako zvláštnu ekonomickú zónu, pričom prioritu mali mať veľké

investičné projekty. V období 90. rokov 20. storočia sa v zahraničnej politike Ruskej Federácie začala uplatňovať tzv. Kozyreova doktrína, ktorej podstatou bolo to, že Ruská Federácia považovala všetky bývalé štáty Sovietskeho zväzu za tzv. blízke zahraničie, pričom tieto štáty považovala za sféru svojho vplyvu. Od roku 1999 je však Kaliningrad priestorom opätovnej postupnej militarizácie, ktorá odráža rastúcu nespokojnosť Moskvy s usporiadaním Európy po studenej vojne (Majchút, Bakič, 2021).

V súvislosti so snahami Pobaltských štátov a Poľska integrovať sa do Európskej únie a NATO vznikla legitímna otázka ohľadom bezpečnosti Kaliningradu ako exklávy Ruskej federácie. V priebehu roku 2002 začala dávať Ruská federácia najavo, že Kaliningrad je jej nedeliteľnou súčasťou. V tomto období už bolo zrejmé, že Pobaltské štáty a Poľsko sa stanú členmi Európskej únie (Kremlin, 2002).

Vstup Pobaltských štátov a Poľska do Európskej únie a NATO, ktorý bol zavŕšený v roku 2004 mal byť dôvodom zvýšenej militarizácie Kaliningradskej oblasti, pričom Európska únia pre upokojenie narastajúceho napätia v uvedenej oblasti v roku 2002 uznala Kaliningrad ako Ruskú sféru vplyvu. Ruská federácia si nemohla dovoliť stratiť územie Kalinigradu, nakoľko sa jednalo o strategicky významné mesto, ktoré bolo aj sídlom Baltickej flotily.

V roku 2008 naznačila vláda Ruskej federácie, že v prípade rozmiestnenia protiraketových striel na území nových členských štátov NATO, konkrétne Českej republiky a Poľska, prijme odvetné opatrenia spočívajúce v rozmiestnení jadrových zbraní na území Kaliningradu. Bezpečnostnou hrozbou, ktorá neprispieva k stabilite Kaliningradu a celého regiónu sú aj územné nároky na oblasť Kaliningradu, čím dochádza k spochybňovaniu toho, že Kaliningrad patrí do Ruskej sféry vplyvu (Majchút, Bakič, 2021).

Po 24. februári 2024, kedy došlo k vypuknutiu vojenského konfliktu medzi Ruskou federáciou a Ukrajinou došlo k výraznému zhoršeniu vzťahov medzi Pobaltskými štátmi a Ruskou federáciou. Litovský parlament 10. mája 2022 prijal rezolúciu, ktorou označil Ruskú federáciu za teroristický štát a ruskú agresiu na Ukrajine označil za genocídu (Pilchová, 2023).

Vzťahy Pobaltských štátov a Ruskej federácie sú v porovnaní s inými bývalými republikami Sovietskeho zväzu výrazne horšie a to z dôvodu, že tieto sa po získaní nezávislosti vydali cestou prozápadnej orientácie v snahe stať sa členmi Európskej únie a NATO, čo sa im v roku 2004 úspešne podarilo. Na dosiahnutí tohto cieľa sa nič nezmenilo ani rôznymi vplyvmi Ruskej Federácie, ktorá sa snažila a snaží zachovať si vplyv nad územiami bývalého Sovietskeho zväzu (Švec, 1996).

Od územia Pobaltských štátov po hranice Rumunska sa rozprestiera región, kde boli historicky neisté hranice a veľmi časté vojenské konflikty. Jedná sa o územia, kde sa historicky odohrávali najväčšie európske vojny. Na tomto území sa nachádza len málo prírodných prekážok a práve vytvorenie akejsi nárazníkovej zóny bol dôvod prečo Ruská federácia respektíve Sovietsky zväz mali snahu posúvať svoje hranice čo najviac na Západ. Po druhej svetovej vojne sa tento problém podarilo vyriešiť tým, že sovietska sféra vplyvu siahala až po územie Nemeckej demokratickej republiky, avšak po rozpade Sovietskeho zväzu a získaní nezávislosti štátov, ktoré patrili do jeho sféry vplyvu a ich následnom vstupe do NATO a Európskej únie tieto predstavujú pre Ruskú federáciu bezpečnostnú hrozbu. (Friedman, 2009).

3 MOŽNÉ SCÉNARE VÝVOJA Z HĽADISKA MOŽNÝCH KONFLIKTOV

Pri analýze možných scenárov vývoja z hľadiska prípadných konfliktov v Kaliningradskej oblasti je potrebné zobrať do úvahy geografickú polohu uvedenej oblasti, potenciál okolitých štátov, ktoré sú členmi NATO respektíve Organizácie zmluvy o kolektívnej bezpečnosti, potenciál Ruskej federácie a v neposlednej rade aj to akým spôsobom sa bude vyvíjať vojenský konflikt na Ukrajine.

V súčasnej dobe vzhľadom ku vojenskému konfliktu medzi Ukrajinou a Ruskou federáciou sa práve Pobaltské štáty cítia výrazne ohrozené a to z dôvodu, že práve v prípade vojenského konfliktu, ktorý by Ruská federácia začala z územia Bieloruska by vojská Ruskej federácie dokázali cestou Suwalského koridoru oddeliť Pobaltské štáty od zvyšku členských štátov NATO.

Suwalský koridor je približne 100 kilometrové územie na hraniciach medzi Poľskom a Litvou, pričom aj vojenský plánovači NATO predpokladajú, že v prípade ak by došlo k vojenskému konfliktu táto oblasť by sa stala prvým miestom, ktoré by vojská Ruskej federácie obsadili s cieľom spojiť Kaliningrad s Ruskou federáciou a Bieloruskom.

Zo všetkých republík bývalého Sovietskeho zväzu najmenej ekonomických a politických reforiem uskutočnilo Bielorusko a toto má najväčší záujem na vytvorení nástupníckeho štátu po Sovietskom zväze. Bielorusko je istým spôsobom zviazané s Ruskou federáciou a oba tieto štáty majú záujem na obnovení pôvodných hraníc Sovietskeho zväzu. (Friedman, 2009).

V prípade ak by došlo ku vojenskému konfliktu medzi NATO a Ruskou federáciou je dôvodné predpokladať, že práve Kaliningradská oblasť bude jednou z prvých oblastí, ktorých by sa prípadný vojenský konflikt mohol priamo dotýkať.

Kaliningradská oblasť je jedinou súčasťou Ruskej federácie pri Baltickom mori, pričom vzťahy Litvy a Poľska, ktoré susedia s Kaliningradom sú napäté a to najmä po 24.02.2022, kedy Ruská federácia začala špeciálnu vojenskú operáciu na Ukrajine.

V prípade vojenského konfliktu, ktorým by Ruská federácia cez územie Bieloruska obsadila územie Suwalského koridoru by vzhľadom k tomu, že tak Poľsko ako aj Litva sú členskými štátmi NATO znamenalo možnú aktiváciu článku 5 Washingtonskej zmluvy z roku 1949, čím by sa do tohto prípadného vojenského konfliktu zapojili aj ostatné členské štáty NATO.

V prípade vojenského konfliktu, ktorý by Ruská federácia začala takým spôsobom, že by cez územie Bieloruska chcela k územiu Ruskej federácie respektíve Bieloruska je dôvodné predpokladať, že by v krátkom časovom úseku dokázala obsadiť územie Suwalského koridoru a oddeliť tak Pobaltské štáty od zvyšku štátov NATO.

Tento doposiaľ teoretický scenár začína byť reálnou hrozbou, aj keď Ruská federácia v súčasnej dobe už takmer dva roky vedie vojenský konflikt na Ukrajine, čo ju do značnej miery vyčerpáva.

V prípade ak by došlo k takému vývoju udalosti následne by bolo otázkou či by zo strany NATO došlo k aktivovaniu článku 5 Washingtonskej zmluvy z roku 1949, čím by sa do tohto prípadného vojenského konfliktu zapojili aj ostatné členské štáty NATO, alebo by k aktivácii uvedeného článku nedošlo. V prípade ak by došlo k takejto vojenskej agresii zo strany Ruskej federácie vo vzťahu k členskému štátu NATO nie je dôvodné predpokladať, že by ostala bez reakcie NATO, nakoľko by to značne oslabilo dôveru členských štátov k NATO (Liška, 2023).

V prípade ak by naopak došlo k vojenskému obsadeniu Kaliningradskej oblasti zo strany členských štátov NATO a to napríklad v dôsledku rozšírenia vojenského konfliktu medzi Ruskou federáciou a Ukrajinou sa do tohto vojenského konfliktu môžu zapojiť aj štáty Organizácie zmluvy o kolektívnej bezpečnosti, ktorá je vojenskou alianciou s šiestimi členmi a to konkrétne Ruskou federáciou, Bieloruskom, Kazachstanom, Kirgizskom, Tadžikistanom a Arménskom.

V prípade ak by došlo k takému scenáru je však možné aj predpokladať, že by sa Organizácia zmluvy o kolektívnej bezpečnosti nemusela do takého vojenského konfliktu zapojiť respektíve by sa do neho nemuseli zapojiť jej všetky členské štáty. Práve dôvera v Organizáciu zmluvy o kolektívnej bezpečnosti v nedávnej minulosti značne utrpela, keď Arménsko v roku 2024 pozastavilo svoje členstvo v Organizácii zmluvy o kolektívnej bezpečnosti a toto odôvodnilo tým, že uvedená organizácia nedokázala Arménsko ochrániť pred útokom Azerbajdžanu v roku 2023, následkom čoho bol obsadenie Náhorného Karabachu a exodu Arménskeho obyvateľstva.

V prípade ak by došlo ku konfliktu medzi členskými štátmi NATO a členskými štátmi Organizácie zmluvy o kolektívnej bezpečnosti bolo by už možné hovoriť o globálnom konflikte, ktorý by mohol mať zničujúce následky pre jednotlivé štáty.

K nevojenským scenárom je možné zaradiť informačné operácie a to tak na strane členských štátov NATO, konkrétne Českej republiky a Poľska, ktoré v rámci informačných operácií spochybňujú to, že Kaliningrad patrí do sféry vplyvu Ruskej federácie.

V Českej republike bolo zverejnené fiktívne referendum o tom, že 97,9% obyvateľov Kaliningradu sa vyslovilo za jeho premenovanie na pôvodný historický názov Královec a jeho pripojenie k Českej republike (Titlbach, Koubský, 2022).

V Poľsku dokonca došlo k zmene názvu Kaliningradu na Królewiec, pričom argumentom na takúto zmenu bolo, že názov Kaliningrad nebol historickým, ale len umelo vytvoreným názvom bez akéhokoľvek vzťahu k mestu alebo celej oblasti.

Fiktívne referendá aj keď boli z recesie, prípadne ironicky poukazovali na referendá vykonané Ruskou federáciou na území Ukrajiny v roku 2022, sú spôsobilé vyvolávať prípadne aj zvyšovať medzinárodne napätie v celej oblasti a vzhľadom k tomu, že z nich vyplýva spochybňovanie nároku Ruskej federácie na Kaliningradskú oblasť tak neprispievajú k stabilite celého regiónu.

V súčasnosti sa najmä Pobaltské štáty snažia o izoláciu Kaliningradskej oblasti a to tým spôsobom, že bránia v pozemnom tranzite nákladu a osôb do Kaliningradskej oblasti z Ruskej federácie. Vzhľadom k tejto izolácii sa väčšina tovaru o osôb prepravuje do Kaliningradskej oblasti námornou cestou, kde trajektová trasa Baltijsk – Ust’-Luga je jedinou dopravnou tepnou, ktorá nahrádza pozemnú prepravu cez Pobaltské štáty. Zo strany Ruskej federácie prebieha v prístavoch Baltijsk – Ust’-Luga výstavba potrebnej infraštruktúry v snahe zvýšiť kapacitu prepraveného tovaru do Kaliningradskej oblasti zo strany Ruskej federácie (TASS, 2024).

V prípade zastavenia vojenských operácií vo vojenskom konflikte medzi Ruskou federáciou a Ukrajinou však bude dôležité aj ďalšie štátoprávne usporiadanie Ukrajiny. Pravdepodobnou možnosťou je to, že sa Ukrajina rozdelí podľa civilizačnej zlomovej línie, kde jej východná časť prípadne Ruskej federácii. Samostatná a nezávislá Ukrajina, ktorá by bola pro-západne orientovaná by mohla existovať iba v prípade silnej a účinnej podpory západných štátov, pričom takáto podpora by mohla byť možná iba za cenu ďalšieho zhoršenia vzťahov medzi západnými štátmi a Ruskou federáciou a to až to takej miere, že tieto vzťahy budú obdobné alebo dokonca horšie ako za studenej vojny. (Huntington, 2009).

Ďalšie možné scenáre vývoja v Kaliningradskej oblasti môžu závisieť aj od ďalšieho priebehu respektíve výsledku vojenského konfliktu medzi Ruskou federáciou a Ukrajinou, pričom v prípade uzavretia mieru je možné predpokladať určité uvoľnenie medzinárodného napätia.

4 DISKUSIA

Kaliningradská oblasť bola z historického hľadiska súčasťou rôznych štátov a za toto dlhé obdobie bola aj dejiskom vojenských konfliktov. Medzi tie najvýznamnejšie patria Sedemročná vojna a Druhá svetová vojna. Analýzou tohto historického obdobia je možné vidieť, že Kaliningradská oblasť bola významná pre jednotlivé štáty, ktoré sa ju snažili ovládať respektíve integrovať do územia svojho štátu. Z hľadiska polohy sa jedná o strategicky významnú oblasť s priamym prístupom k Baltickému moru. Od konca Druhej svetovej vojny bola Kaliningradská oblasť súčasťou územia Sovietskeho zväzu a následne po jeho rozpade súčasťou Ruskej federácie, pričom sa jednalo mimoriadne militarizované územie. Po skončení obdobia studenej vojny sa táto oblasť mala stať významnou z hľadiska ekonomiky, nakoľko po skončení obdobia studenej vojny bol vojenský konflikt v Európe málo pravdepodobnou záležitosťou. V tom čase sa o Kaliningrade, exkláve Ruskej federácie hovorilo dokonca ako o Hong Kongu v Európe. Po dovŕšení integračného úsilia Poľska a Pobaltských štátov v roku 2004 sa Kaliningrad stal enklávou v Európskej únii a NATO, pričom následným historickým vývojom udalosti došlo k výraznému zvýšeniu napätia a opätovnej militarizácie celej Kaliningradskej oblasti.

ZÁVER

Kaliningradská oblasť je aj v súčasnej dobe súčasťou Ruskej federácie ako jej exkláva. Od 24. februára 2022, kedy došlo k vojenskej agresii zo strany Ruskej federácie voči Ukrajine sa územie Kaliningradskej oblasti považuje v prípade rozšírenia vojenského konfliktu medzi Ruskou federáciou a Ukrajinou o ďalšie štáty ako jedna z prvých oblastí, kde sa takýto prípadný vojenský konflikt môže odohrávať. Vzhľadom na nároky rôznych štátov na územie Kaliningradskej oblasti respektíve ich spochybňovanie historického práva Ruskej federácie na uvedenú oblasť je možné okrem priameho vojenského konfliktu očakávať aj rôzne formy informačných operácií, ktoré sú taktiež spôsobilé zvyšovať napätie v celej oblasti, čo môže viesť ešte k väčšej militarizácii Kaliningradskej oblasti zo strany Ruskej federácie. V súčasnej dobe je Ruská federácia považovaná v dôsledku jej vojenskej agresie na Ukrajinu za agresora, pričom práve vývoj vojenského konfliktu na Ukrajine môže mať rozhodujúci vplyv pre ďalší vývoj v Kaliningradskej oblasti respektíve pre ďalší vývoj štátov, ktoré s touto oblasťou susedia.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- FRIEDMAN, G. The next 100 years: a forecast for the 21st century. Anchor, 2010, ISBN 978-80-551-2041-6
- HOFREITER, L. Teória a riešenie konfliktov. Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš, 2008, 206 s. ISBN 978-808040-347-8

KREMLIN. Joint Statement of the European Union and the Russian Federation on Transit between the Kaliningrad Region and the Rest of the Russian Federation, 2002, (<http://en.kremlin.ru/supplement/3537>, 19. 3. 2017)

KRICKUS, R. J. The Kaliningrad Question. Rowman & Littlefield, 2002, ISBN/ISSN

LIŠKA, R. Vplyv Ruska na Pobaltie. In: Národná a medzinárodná bezpečnosť 2023 [National and International Security 2023]: zborník príspevkov zo 14. medzinárodnej vedeckej konferencie [online]. Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, 2023, s. 181-194. ISBN 978-80-8040-651-6 (online). DOI: <https://doi.org/10.52651/nmb.c.2023.9788080406516.181-194>

MAJCHÚT, I., BAKIČ, M. Rusko-Pobaltské vzťahy, Slovak Journal of International Relations, volume XIX, no.4 pages 311-330. ISSN: 1336-1562 (print), 2021, ISSN: 1339-2751 [online]. Dostupné na internete: <https://sdu.sk/R5s>.

NÁLEVKA, V. Druhá svetová válka. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2014, ISBN 978-80-7387-669-2

PILCHOVÁ, S. Russian Terrorism in Ukraine during Contemporary Conflict. PhD Thesis. Masarykova univerzita, Fakulta sociálnych štúdií. 2023

SYROVÁ, L., et al. Proměna zahraniční politiky Ruské federace vůči Pobaltí v souvislosti se vstupem pobaltských států do EU. 2017

TASS 2024, <https://tass.com/politics/1848851>

TITLBACH, F., KOUBSKÝ, P. Studio N: Mají Češi nárok na Královec? #KaliningradIsCzechia. Deník N [online]. N Media, 2022-10-05 [cit. 2022-10-05]. Audio podcast. Dostupné online. 2022, ISSN 2571-1717

JUDr. Martin Daniš

Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika

Demänová 393, 031 01 Liptovský Mikuláš

e-mail: martin.danis2@aos.sk